

Pamirja, sodi med tistih nekaj tujcev, ki so se seznanili s problemom z obeh strani. Civilne in vojaške sile so tod strogo ločene, zato sovjetski vojaški helikopterji običajno ne sodelujejo pri reševanju na morju ali v gorah, pravi Scott.

Mark Miller se strinja: »Pamir je precej drugačen od Alp. Sovjetska zveza ni Švica. Najvišji vrhovi so več kot 3000 metrov višji. Na teh višinah je vreme večinoma obupno. Če greš v Himalajo, ne pričakuj pomoči helikopterja — in zakaj bi jo torej pričakoval v sovjetski osrednji Aziji, na meji dveh vojskujočih se sovjetskih republik, Tadžikistana in Kirgizije?«

»V SZ SE NI NIČ SPREME NIL O!«

Kakorkoli že, celo tradicionalno uglajeni Scott je izgubil potrpljenje leta 1974, ko je sodeloval pri reševanju skupine alpinistk, ki jih je na Piku Lenina ujela nevihta. »Bili smo daleč spodaj na robu ledenika, ko smo to zvedeli. Od lokalnih oblasti smo zahtevali helikopter, da bi nas čim hitreje popeljal na goro. Odklonili so. Lahko bi prihranili nekaj dni. Preden smo dosegli te nesrečnice, je vseh osem umrlo v neurju. Ko smo sesto-

pili, smo v baznem taboru na tleh opazili bele namizne prte, ki so ostali od velike proslave. Zvedeli smo, da so takrat helikopterje potrebovali za prevoz lokalnih dostojanstvenikov, ki so bili navzoči pri slovesnosti ob zaključku velikega mednarodnega alpinističnega tabora. Ob tem sem pobesnel in poskušal prevrtni policijski avto,« pravi Scott.

Tudi ruski alpinisti so jezni: »Mi nimamo reševalnih služb, ki bi bile vredne tega imena,« pravi Aleksander Korin. »To je tragično... Nobene možnosti ni bilo, da bi komurkoli pomagali na Piku Lenina. Toda obstajajo primeri, kjer bi lahko kaj storili, pa nismo. Najtežje v Sovjetski zvezi je najti krivca. Ne vemo, koga grajati. Nihče za ničesar ne odgovarja. Govorijo o 'glasnosti', toda ničesar se še niso naučili. Nič se ni spremenilo.«

Čjorni zavrača takšne obtožbe. Prek 120 sovjetskih in tujih reševalcev je še dolgo z lavinskimi psi in najsodobnejšo tehnologijo iskalo ponesrečence, pravi Čjorni. Edino, s čimer so se vsi strinjali štiri tedne po nesreči, je dejstvo, da za ljudi, ki so ostali pod plazom, ni več rešitve.

(Financial Times, Velika Britanija; prevedel Matej Surc)

EKOLOGIJA SMUČANJA

TUJCI IN TUJKI V BELEM GORSKEM SVETU

IGOR MAHER

Korenine smučanja sežejo daleč nazaj v zgodovino.

V predelih z obilico snega (nordijske dežele, Kanda, Sibirija) so si prebivalci teh dežel že od nekdaj pri potovanjih, lovu in vojskovanju pomagali s posebnimi pripomočki, ki so bili v začetku krajših oblik (krplje), sčasoma pa so se podaljševali do današnje oblike smučí («dolge krplje»).

Do prehoda iz praktične v rekreativno-športno uporabo smučí je prišlo šele v preteklem stoletju, kar lahko povežemo z obilico prostega časa tedanjih meščanov na račun industrijske revolucije. Leta 1843 so na Norveškem izvedli prvo smučarsko tekmovanje; šlo je za klasično obliko smučanja (tek).

Alpsko smučanje je še mlajše in seže v konec 19. stoletja. K razvoju so precej pripomogli alpinisti, ki so smučí uporabljali za olajšanje dostopa do sten, sčasoma pa so spoznali tudi užitek spusta v dolino. Pri tem ne moremo mimo imen švicarskih alpinistov dr. Wilhelma Paulkeja (1873—1949) in Matthiasa Zdarskyja (1856—1940). Slednjemu gre zahvala za izvedbo prvega slaloma (izvor besede je nordijski: »slad« — »laam« = sled na strmini) v

letu 1905. Od tedaj do danes smo priča neverjetnemu razvoju tako tekmovalnega kot rekreativnega smučanja.

NARAVNE DANOSTI ZA SMUČIŠČA

Glavno torišče smučarske dejavnosti je vezano na Alpe. Ta gorska veriga s svojimi 1200 km dolžine in 300 km širine je izredno zanimiva celota, predvsem zaradi naravnih, kulturnih in zgodovinskih značilnosti. Te znamenitosti pa postajajo vse bolj ogrožene zaradi agresivnosti prometa, energetskih objektov, nedorečenosti v razvojnih usmeritvah gozdarstva in kmetijstva, propadanja kulturne krajine in v zadnjem času splošnega propadanja gozdov. Najbolj negativno pa na alpski prostor vpliva turizem, predvsem zimski. V Alpah je približno tisoč turističnih centrov s poudarjeno zimsko dejavnostjo, ki poleg velikih prenočitvenih zmogljivosti nudijo obilico smučarskih prog s pripadajočimi žičnicami (njih število se giblje okoli 15 tisoč). Skromen delež k tej turistični razvitosti prispeva tudi naša deželica na sončni strani Alp.

V Sloveniji kljub precejšnji površini gorskega sveta razmere za razvoj zimsko-športnih dejavnosti niso ugodne. V nasprotju s centralno gmoto alpskega ma-

siva nastopajo v naših Alpah ostre reliefne oblike že v razmeroma majhnih nadmorskih višinah. Apneniška geološka sestava, obilica tektonskih prelomov ter ledeniška erozija so pripomogli k oblikovanju strmih in izredno razčlenjenih reliefnih oblik. Pobočja, predvsem osojna, padajo prek strmih skokov v dno dolin. Ugodna območja so omejena le na vznožna pobočja, kjer pa slabe snežne razmere onemogočajo razvoj smučišč. Večina pobočij nad gozdno mejo zaradi kraške razjednosti tal in pomanjkanja prepereline zahteva razmeroma debelo snežno odejo ali večje posege v prostor. Najbolj je opazno pomanjkanje travniškega vegetacijskega pasu. Ta v neapneniških Alpah tvori sklenjeno področje naravnih pašnikov, ki segajo tudi do prek 2500 metrov visoko. Deli naših Alp, ki bi ustrezali takim razmeram (geološka in tektonska zgradba) pa zaradi nižjih nadmorskih višin ne omogočajo ugodnih snežnih razmer (Pohorje, Smrekovec, deli Karavank). Slovenski prostor torej zaradi velike reliefne razgibanosti, ki je sicer najbogatejši izbor vizualnih doživetij v krajini, ne nudi najugodnejših pogojev za razvoj smučanja. Posledica tega je tudi sorazmerna ohranjenost našega gorskega sveta. V preteklosti je vendarle bilo kar precej poskusov preusmeriti naš visokogorski prostor v zimskoturistično uporabo. Najbolj znani so načrti za Triglavsko žičnico in za center na Velem polju, do koder so

nekoč celo predvidevali izgradnjo železnice, kasneje pa ceste in žičnic. V obdobju po zadnji vojni skoraj ni bilo koščka gorskega sveta, kjer naj ne bi stala žičnica. Izdelani so bili načrti za mnoga območja: Krn, Komno, Kanin, Vršič, Korošico, Krvavec, Jezersko. Zaradi visokih stroškov izgradnje takih centrov in zaradi porajajoče se naravovarstvene zavesti pa večina teh načrtov ni dočakala uresničitve. Pretežni del naših gora je danes pod okriljem zakona o Triglavskem narodnem parku, pa se kljub temu še vedno porajajo težnje turistične industrije po posegih v ta prostor (Vršič — glej PV 90: 251—254).

SMUČIŠČE — TUJEK V OKOLJU

Izgradnja smučišč in njihovo obratovanje je za turistične in športne delavce seveda velika pridobitev, ki pa ima za posledico vrsto manj znanih, negativnih vplivov na okolje. V prvi vrsti gre za velik vpliv na krajinsko podobo, predvsem v primeru izsekavanja gozdnih površin in strojnega izravnavanja terena. Že same žičniške naprave in vsa komunalna infrastruktura motiče delujejo v prostoru. Še posebno očitno se ti posegi pokažejo v poletnih mesecih; zadostuje že, da se z gorenjske strani zazremo proti Krvavcu. V zvezi z načrtovanimi olimpijskimi igrami v Berchtesgadnu so z raziskavami ugotovili, da bi izgradnja zimskošportnih objektov pomenila izgubo poletnih turistov, s tem pa bi ekonomski učinek celotnega posega postal celo negativen. Raje so se odločili za mehki turizem, ki izkorišča naravne danosti prostora.

S posekom gozda nastanejo umetni gozdni robovi, ki so vsaj v začetnem obdobju občutljivi na delovanje vetra in temperature. Lep primer so vetrolomi ob smučarski progi Planja na Rogli.

Strojna odstranitev vegetacije in tal zaradi izravnave reliefno razgibanih površin pomeni izrazito poslabšanje vodnega režima. Zaradi odstranitve humusne plasti in preperine se tudi za 10-krat zmanjša zadrževalna sposobnost tal za vodo. S tem se poveča površinski odtok in odnašanje, ali z drugimi besedami, okrepijo se erozijski procesi in hudourniška dejavnost, v končni fazi pa lahko slabo načrtovana izgradnja smučišč pripelje do pravih naravnih katastrof.

Velik problem, predvsem pri posegih nad gozdno mejo, je trajna stabilizacija in ponovna ozelenitev takih pobočij. Dosedanje raziskave so pokazale, da je učinkovita umetna ozelenitev nad gozdno mejo praktično nemogoča, delno pa le ob velikanskih in stalnih vlaganjih. Vzroki so v slabi razvitosti koreninskega sistema pri posejanih vrstah (kljub navidezni dobri ozelektivni), neugodnih ravnih razmerah in specifičnih procesih razmnoževanja na teh

Igor Maher — predsednik komisije

Odbor za kadrovska vprašanja pri Planinski zvezi Slovenije je upravnemu odboru PZS predlagal za predsednika komisije za varstvo gorske narave Igorja Maherja, rojenega leta 1963, diplomiranega inženirja gozdarstva in člana Planinskega društva Ljubljana Matica. Igor Maher je leta 1980 končal tečaj za mladinskega vodnika za letne razmere in leta 1981 tečaj za mladinskega vodnika za zimske razmere. Kot mladinski vodnik je bil ves čas aktiven pri PD Ljubljana Matica. Svoj kritičen odnos do problemov onesnaževanja narave in predvsem še gorskega sveta je najbolje predstavil v člankih v Planinskem vestniku.

Upravni odbor PZS je predlog odbora za kadrovska vprašanja sprejel in tako je Igor Maher predsednik komisije za varstvo gorske narave pri PZS. Ta komisija bo delala kot projektna skupina, ki bo obravnavala posamezne probleme in oblikovala predloge za stališča Planinske zveze Slovenije do konkretnih problemov.

Posledice turne smuke skozi sestoju ruševja

višinah ter v neprimernosti mešanice semen, ki jo uporabljajo za ozelenitev. Običajno je v uporabi navadna, komercialna mešanica semen, ki pa ni vedno primerna za rastne razmere v območju novo nastalih smučišč. Bolj priporočljiva je uporaba avtohtonih vrst pri zatratitvenih procesih, problem pa je predvsem v težavni pridelavi takih semen oziroma sadik. Zadnje čase dosegajo boljše uspehe s kombinirano uporabo semen, mineralnih in predvsem organskih gnojil ter posebnih vezivnih mas, ki utrdijo površino, dokler se ne razvije vegetacija. Vendar so zatratitve v višjih predelih večinoma manj uspešne, ker je dokazano, da se s časom število posejanih vrst manjša (nesposobnost prilagoditve), doseljevanje avtohtonih pa je izredno počasno, zato take površine postajajo vse bolj gole in izpostavljene eroziji.

Drugače je s smučišči, ki jih uredijo na primernih travniških površinah, kjer izravnavanje terena ni potrebno. V poštevek pridejo travišča nad zgornjo gozdno mejo ter obstoječi travniki, pašniki in košenice v območju gozdov, ki so običajno namenjeni kmetijski rabi. Problemi se tu pojavijo šele z obratovanjem smučišča, kar se najbolj kaže v poslabšanem vodnem režimu. Med drugim te površine uporabljajo za košnjo in pašo. V redkih primerih lahko pride do zdravstvenih poškodb zaradi odpadkov, pomešanih med krmo.

POSLEDICE OBRATOVANJA SMUČIŠČ

Tudi samo obratovanje smučišč v določeni meri kvarno vpliva na okolje. Predvsem je treba poudariti poškodbe na vegetaciji in tleh, ki nastanejo pod vplivom kovinskih robnikov smučí in mehanske priprave prog. Posebno je to očitno v primeru nezadostne debeline snežne odeje. Zakonsko bi bilo potrebno zagotoviti obratovanje smučišč samo ob zadostni količini snega (40 cm za naravni sneg, 20 cm za umetni).

Poleg direktnih mehanskih poškodb se pojavljajo tudi posredni vplivi. Prihaja do zbitosti tal in s tem zmanjšane vodne kapacitete, zmanjšane aktivnosti talnih orga-

nizmov, povečanega odtoka in erozije. Zbitost snežne odeje in tvorba ledene plasti pomenita slabšo toplotno izolacijo in s tem zmrzovanje tal. Posledica je med drugim tudi podaljšanje snežne sezone in s tem skrajšanje rastne dobe in zakasnitev razvojnih procesov rastlin. Zaradi zbitosti snežne odeje prihaja v pritalnem sloju do anaerobnih razmer, kar omogoča razvoj plesni in gnilobnih procesov. Končni učinek je poškodovanost rastlin, sprememba vegetacije in zmanjšanje biomase (lahko tudi kot ekonomska škoda zaradi zmanjšanja pridelka krme).

UMETNI SNEG

Umetno zasneževanje in kemična preparacija snega samo še stopnjujeta nekatere oblike poškodb, predvsem zaradi večje zbitosti snežne odeje in skrajšanja vegetacijske sezone.

Umetni sneg ima resda tudi nekatere pozitivne vplive na okolje. Travno rušo uspešneje varuje pred mehanskimi poškodbami, ker je plast takega snega bolj kompaktna. Ob uporabi umetnega snega odpade kemična preparacija za večja tekmovalja. Kemični dodatki lahko škodljivo vplivajo na rastlinski in živalski svet ter na kakovost vodotokov pod smučišči.

Umetni sneg se ne razlikuje bistveno od teptanega naravnega snega. Umetno zasneževanje tudi zagotavlja zadostno debelino snežne odeje, kar pomeni toplotno in mehansko zaščito tal in vegetacije. Povečana količina hranilnih snovi (vodo za umetni sneg običajno črpajo iz s hranili bogatih tekočih ali stoječih voda) in povečana količina talne vlage ob taljenju snega je lahko ovira le na naravno vlažnih rastiščih ali na biotopih z redkimi in ogroženimi živalskimi ali rastlinskimi vrstami. Tu tako gnojenje lahko povzroči nezaželene spremembe vrstne sestave.

Sam umetni sneg večinoma ne predstavlja nevarnosti. Večji problem so smučišča kot celota in priprava umetnega snega. Najteže je zagotoviti zadostne količine vode, ne da bi pri tem rušili biološkega minimuma vodotokov. Tudi poraba električne energije in hrup, ki ga povzročajo snežni topovi, zaslužita negativno ekološko oceno.

GORSKI TURISTIČNI CENTRI

Izgradnji smučarske proge ponavadi sledi razvoj turistične infrastrukture: dovozne ceste, parkirišča, sprva majhnega bifeja, kmalu hotela s prenočišči, nato celo naselja in tako naprej; kot domine padajo gorske doline in grebeni (francoski scenarij, za katerega upam, da na naših tleh ne bo našel producenta). Kopicijo se ljudje in škodljive snovi v občutljivem gorskem svetu: gorivo, olja in masti, potrebne za delovanje žičnic in teptalnih strojev,

fekalije iz gostinsko-hotelskih objektov, odpadki, kemikalije za utrjevanje snežne odeje in za zimsko soljenje cest, izpušni plini in delci iz avtomobilov, kreme in olja za sončenje...

Glede na to, da je večina smučišč locirana v višjih legah, v zaledju vodnih izvirov in zajetij, je upravičena skrb za ohranitev neoporečnih virov pitne vode, ki z večanjem onesnaženosti nižinskih virov (podtalnice) pridobivajo veljavo. Potrebno bi se bilo odreči razvoju visokogorskih turističnih centrov v slogu Rogle na Pohorju. Hotelske zmogljivosti naj ostanejo v dolini, na slemenih in pobočjih pa naj bodo ekološkim danostim čim bolj prilagojena smučišča s čim manj strojnega izravnavanja terena.

POSLEDICE SMUKE ZUNAJ SMUČIŠČ

Zaradi gneče na urejenih smučiščih in zaradi vabljivosti smučanja po nesteptanem snegu (celcu) se povečuje pritisk na predele zunaj organiziranih smučišč. Pri tem ločimo turno smuko od smuke zunaj smučišč. Osnovna razlika je v obliki vzpona: pri turni smuki večino vzpona opravimo peš, pri smuki zunaj smučišča pa nam vzpon omogoči žičnica. Z ekološkega stališča ni bistvene razlike med obema oblikama, razen kvantitativne: smuka zunaj smučišč je zaradi enostavnosti dostopa bolj množičen pojav. Turna smuka ima manj privržencev, čeprav se popularnost vse bolj veča. Problematični so predvsem turni smuki z nekaterih »modnih« (lahko dostopnih) vrhov. Zanje se uveljavlja izraz »turno smučišče«.

Neposredno škodo predstavljajo mehanske poškodbe zaradi ostrih robnikov smuč, in sicer na travni ruši, grmičevju in mladih drevescih. Do tega prihaja pred-

Die Weltwoche, Nr. 46/1984

Eko žičnica

vsem zgodaj pozimi in v pozni pomladi, ko je snežna odeja precej revna. V zimah z malo snega so poškodbe še pogostejše. To si lahko ogledamo v Tamarju na turnem smučišču s Kotovega sedla (minulo zimo verjetno najbolj oblegan cilj turnih smučarjev), kjer si je marsikdo hotel skozi rušje izsiliti še nekaj metrov že tako skromne smuke in pri tem niti ni opazil, kakšno razdejanje je puščal za seboj.

Še pogostejše so poškodbe v okolici smučišč, kjer se vse več smučarjev odzove izzivu nesteptanega snega. Tako za območje kaninskih žičnic (g. g. e. Bovec-oddelek 83) poročajo o 50 odstotkih poškodovanosti smrekovega mladja na dveh hektarih. Zaradi poškodovanosti se zmanjša odpornost dreves proti boleznim (paraziti, glive, virusi), v primeru močnejših poškodb pa skoraj praviloma sledi propad. Zmanjša se pomlajevanje, kar je še posebej usodno na zgornji meji uspevanja gozdov, kjer na mlade lesene predstavnike vpliva tudi množica naravnih dejavnikov (ostra klima, veter, zimsko izsuše-

Koliko umetnega snega naj pade?

Deželna vlada iz avstrijskega Vorarlberga je sprejela omejevalne ukrepe za postavitev in obratovanje snežnih topov. Nasprotno pa na Tirolskem še vedno poudarjajo bilnost zasneževanja smučišč, kar naj bi bilo tudi letošnje zimo še vedno brez omejitev in nujno potrebno.

Avstrijska planinska zveza pozdravlja odločitev vorarlberške deželne vlade, hkrati pa opozarja pred navdušenjem, kajti v predpisih je predvidena cela vrsta izjem: umetno zasneževanje je sicer dovoljeno le v nadmorskih višinah med 1000 in 1800 metri, »razen kadar gre za upravičene izjeme«, smučarskih prog ne bo več dovoljeno v celoti in vso sezono zasneževati — »razen če bo uporabnost proge med celotno sezono vprašljiva in če bo na progah le tako zagotovljena minimalna varnost«.

Vemo, da spadajo snežni topovi med najbolj potratne uporabnike električnega toka. Obratujejo sicer razmeroma kratek čas, vendar v obdobju največjih obremenitev v zimskih

mesecih. Planinci iz OAV opozarjajo, da zimske električne energije Avstrija ne more v celoti sama proizvesti in jo mora za visoko ceno dokupovati. Zimska voda, ki jo uporabljajo za proizvodnjo snega, čez nekaj časa spet priteče v vodotoke, vendar takrat, ko je vode že sicer dovolj in včasih preveč.

Zato Avstrijska planinska zveza zahteva osterjša preverjanja, v katerih primerih je takšno obremenjevanje okolja še znosno, predvsem pa zahteva vse potrebne podatke, ki naj jih preskrbijo lastniki bodočih snežnih topov. Ob tem opozarjajo, da samo 41 naprav za proizvodnjo snega, ki zdaj obratuje na Tirolskem, porabi 6 MW energije, kar ustreza proizvodnji manjše centrale.

Planinska zveza v Avstriji odklanja zasneževanje celotnih smučarskih prog, meni pa, da je mogoče tolerirati zasneževanje na izpostavljenih mestih. Vendar bi bilo po njenem mnenju treba prepovedati uporabo snežnih topov pod 1000 metri in nad 1800 metri nadmorske višine, in sicer brez izjeme. Ob tem posebej opozarja, da dolgoročno seveda še niso niti proučene niti znane vse možne negativne posledice takšnih posegov v naravo.

vanje, konkurenca vrst iz podrasti, objedanje s strani divjadi). Zaradi zmanjševanja števila dreves se še poveča pritisk divjadi na preostale lesne predstavnike.

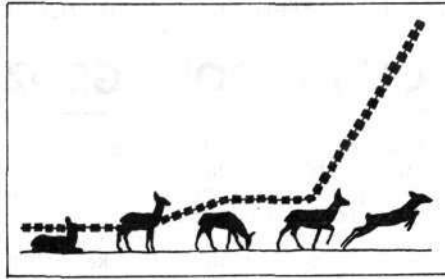
OGROŽENE ŽIVALI

Večina gorskih živali preživi neugodno zimsko razmere v neaktivnem stanju ali pa se umakne v ugodnejše lege. Gamsi in srnjad se na zimo pripravijo z zalogo maščobe. Med tistimi, ki se morajo s stalno aktivnostjo vzdrževati pri življenju, so tudi gozdne kure. Omenjene živali so tudi najbolj izpostavljene vplivu smuke zunaj smučišč.

V območju zgornje gozdne meje, predvsem pa nad njo naletimo na gamse in kozorože, v nižjih legah pa na jelenjad in srnjad. Nenaden pojav turnega smučarja živali preseneti in v paniki se razbežijo. Močno se poveča poraba energije, še posebno v težavnih zimskih (snežnih) razmerah. 45 kilogramov težak kopitar v teku porabi 8- do 10-krat več energije kot pri hoji, za tek v 50 centimetrov globokem snegu pa potrebuje 60-krat več energije kot za hojo po kopnem. Zaradi strahu se zmanjša njihova pozornost, poveča se smrtnost zaradi padcev v skalnatem svetu, poškodb v plazovih, izčrpanosti in lakote. Prizadete so predvsem mlade živali, ki še nimajo ustvarjenih zalog. Splašene živali zapuste optimalno izbrano mesto, umikajo se v odročnejše, a manj ugodne predele, kjer se koncentrirajo in z objedanjem povzročajo škodo v gozdu, ki ima na takih mestih običajno varovalni značaj.

Na zgornji meji smrekovih gozdov, pa tudi višje, žive manj opazni prebivalci — gozdne kure, ki so zelo ogrožene zaradi turnih smučarjev. Snežni jereb prebiva večinoma nad gozdno mejo in večino zimskega časa (z izjemo kratkih približno dvehurnih obdobij aktivnosti za iskanje hrane) preživi v snežnih luknjah, kjer izkorišča izolacijske lastnosti snežne odeje. Ruševac, divji petelin in gozdni jereb pa so prebivalci gorskih gozdov. Tudi ti večino zime prežive v snežnih luknjah.

V primeru motnje (planinec, smučar) hitro zapuste snežno luknjo in odlete stran ter se dolgo ne vrnejo. S tem se izpostavijo neugodnim temperaturnim razmeram in izgubljajo energijo, kar morajo nadomeščati z daljšo aktivnostjo pri iskanju hrane. S tem prežive manj časa v dobi mirovanja, ki je zanje energetsko najugodnejša. Živali tako oslABLJENE vstopajo v pomladno obdobje parjenja in valjenja, zato se pogosto zmanjša plodnost. V času parjenja sta še posebej občutljiva ruševac in divji petelin: vsaka najmanjša motnja pomeni zapustitev parišč. Večkratno ponavljanje motečega vpliva te živali popolnoma prežene z določenega območja. Število teh gorskih ptic je zato dober indikator obremenjenosti nekega ozemlja.

Poraba energije pri divjadi ob različnih aktivnostih (Vir: Naturkundliche Forschung im Fürstentum Liechtenstein, Bd. 8, 1987)

PRAVILA VEDENJA

Zavedati se moramo, da gorski svet ni namenjen samo zadovoljevanju naših rekreacijskih užikov, temveč je predvsem življenjski prostor množice rastlinskih in živalskih vrst, ki morajo preživeti v tem krutem okolju. Kot imamo v zavesti, da se moramo zaradi nevarnosti plazov nekaterim pobočjem izogniti, bi se lahko navadili izogibati tudi območjem, kjer bi vznemirjali živali ali poškodovali rastlinstvo.

Odpovedati se moramo smučanju po preskromni snežni odeji. Izogibamo se kopnih delov; če ne gre drugače, snamemo smučiče. Če je le mogoče, se izognemo smuki po redkih gozdnih sestojih, predvsem na zgornji meji uspevanja in v mladih nasadih. V gozdu se po možnosti držimo gozdnih cest.

Dobro je poznati življenjske navade posameznih ogroženih živalskih vrst. Izogibamo se rezervatov, krmišč in ustaljenih poti divjadi. Ne smučajmo se v mraku! Mirno in počasi se prismsučamo na območje, kjer z veliko verjetnostjo pričakujemo divjad. Če nanjo naletimo, jo obide-mo daleč naokoli, brez ustavljanja, zbujanja pozornosti ali celo zasledovanja.

Rešitev problema vsekakor ni v prepovedih (naši severni sosede so že z zakonom prepovedali smuko zunaj smučišč v območju gozdov; kršilca čaka kar lepa kazen: do 10 000 ATS ali teden dni zapora), temveč v priporočilih, večji informiranosti, ozaveščanju ljudi. Določene smučarske proge bi lahko ohranili nestep-tane in tako omogočili prvinski občutek smučanja po celcu. Določene predele pa je priporočljivo zaščititi in povsem obvarovati pred motečim vplivom zimskih obiskovalcev gora.

Skupaj se moramo zavzemati za to, da se posegi turističnega gospodarstva (vsaj takega, kot je v sedanji obliki) v gorski prostor čim bolj omejijo. Tudi turizem bi moral spoznati prednosti, ki jih nudijo ohranjene naravne danosti. Povsem jasno je, da razvoja ne moremo in ne želimo zaustaviti; potrebno je le prisluhniti potrebam in željam vseh zainteresiranih in prizadetih. Vse za lepši jutri!